

ODLUKE STRANIH SUDOVA I ARBITRAŽA

ENGLESKI APELACIJSKI SUD

Presuda od 24,25,26.studenog i 1,2,3.i 4.prosinca 1992.

Abu Dhabi National Tanker co.

v.

Product Star Shipping Ltd.

(The "Product Star")(No.2)

Suci: Lord Justice Balcombe, Lord Justice Mann, Lord Justice Leggatt

SIGURNA LUKA-RATNI RIZICI

Za ocjenu ratnih rizika i opasnosti ulaska u luku mjerodavne su odredbe ugovora o najmu broda. Vlasnici broda po slobodnoj ocjeni prosuđuju da li je ulazak u luku opasan, ali ta ocjena mora biti razumna. Glede opasnosti, bitno je da li je ona utvrđena na temelju rizika većih od onih koji su postojali u vrijeme zaključivanja ugovora o najmu broda.

Između ADNATCO i Product Star Shipping LTD zaključen je 6 travnja 1987 brodarski ugovor na vrijeme, kojim su ugovorom vlasnici (PSS.LTD) iznajmili brodmotorni tanker naručitelju (ADNATCO), za prijevoz naftnih proizvoda za ADNOC (Abu Dhabi National Oil Company). Ugovor je zaključen na vrijeme od 6 mjeseci s mogućnošću produžetka od strane naručitelja. Brod je predan naručitelju, u skladu s ugovorom, 23.travnja 1987. u Fujairahu.

U vrijeme zaključivanja ugovora, područje arapskog zaljeva bilo je izloženo ratnim rizicima zbog rata između Iraka i Irana. S obzirom na ratno stanje i činjenicu da je brod trebao prevoziti naftne derivate upravo u područjima ratnih rizika, ugovorne su strane posebno regulirale pitanje ratnih rizika i ostala pitanja s tim u svezi.

Klauzula 40, koja je sastavni dio ugovora o najmu broda, određuje da će u slučaju da bilo koja luka ukrcaja ili iskrcaja bude blokirana uslijed rata, neprijateljstava, ratnih operacija, ili ako ulazak u luku bude ocijenjen, od strane vlasnika ili zapovjednika, opasnim prema njihovoj slobodnoj ocjeni (discretion), naručitelj imati pravo poslati teret u svaku drugu luku ukrcaja ili iskrcaja utvrđenu ugovorom. Međutim, određivanje druge luke nije u sferi slobodne ocjene zapovjednika ili vlasnika. S tim u svezi klauzula 10. ugovora određuje da naručitelji mogu brod uputiti u bilo koji dio svijeta isključujući Iran, Irak, Izrael i Južnu Afriku.

Ugovoru je dodana klauzula 50 koja određuje da će vlasnici broda platiti osnovnu premiju za ratni razik u iznosu od 0,025 osigurane vrijednosti, koja pokriva sva putovanja izuzev: Arapski Zaljev, Angola, Izrael, Libanon, Sirija i Libija. S druge strane,

naručitelji su dužni platiti 0,575 osigurane svote za pokriće putovanja u Arapski Zaljev uključujući putovanja u vode UAE (Jebel Dhanna, Ruwais, Das Island, Dubai, Abu Dhabi).

Brod je u skladu s ugovorom izvršio četiri putovanja i na svakom od njih ukrcao teret u luci Ruwai i iskrcao u Bangladešu. Neposredno nakon zadnjeg iskrcavanja (28.8.87.), vlasnici su ADNATCU poslali telex poruku u kojoj su ih izvjestili da smatraju da je uslijed događaja u vodama oko luke Ruwai ulazak tamo opasan, pa u smislu klauzule 40 traže od ADNATCA da odredi novu luku ukrcaja u kojoj brod neće biti u opasnosti. Naručitelji su, međutim ponovili svoj zahtjev za ulazak u Ruwai, te iskoristili svoje pravo da produže ugovor za narednih 6 mjeseci, a vlasnikove uvjete protumačili su kao nepoštivanje ugovora. Na isti su način vlasnici protumačili zahtjev ADNATCA.

ADNATCO je pokrenuo parnicu radi naknade štete nastale nepoštivanjem ugovora od strane vlasnika.

Sudac u parnici (Judge Diamond) ustvrdio je da temeljem dokaza i činjenica koje su postojale u vrijeme kada su vlasnici zabranili ulazak u Ruwai, nije bilo osnove temeljem koje bi razumni vlasnik mogao ustvrditi da je ulazak u Ruwai popraćen rizikom većim od onog koji je postojao u vrijeme sklapanja ugovora, a u svezi s klauzulom 50. Stoga je sudac presudio u korist naručitelja i odredio da imaju pravo na naknadu štete.

Na takovu odluku vlasnici su se žalili, navodeći da su u dobroj vjeri smatrali da je luka opasna, te da su u smislu klauzule 10,40 i 50 ugovora imali pravo na slobodnu ocjenu opasnosti (discretion), te da je takova ocjena donesena s obzirom na postojeće stanje u vodama oko Ruwaia.

Apelacijski je sud razmotrio sve bitne elemente ugovora, a posebice klauzule 40 i 50, osvrnuvši se na pitanje opasnosti i slobodne ocjene (discretion).

U smislu klauzule 40(2) ugovora vlasnici imaju pravo da prema slobodnoj ocjeni (discretion) utvrde da je luka opasna. Međutim, osnovno je pitanje da li je primjena slobodne ocjene bila razumna ili je bila učinjena svojevotjno. Sudac se je u rješavanju ovog pitanja poslužio nekim ranijim stajalištima zauzetim u slučaju Tillmanns-Co.v.SS.Knutsford Ltd.,u kojima se navodi da pravo na slobodnu ocjenu imaju obje strane i da slobodna ocjena mora biti upotrebljena i u korist vlasnika i u korist naručitelja, te da za upotrebu slobodne ocjene trebaju biti pruženi dokazi.Sudac je našao da je upotreba slobodne ocjene od strane vlasnika bila nerazumna i svojevotjna.

Glede opasnosti, bitno je pitanje da li je ona utvrđjena na temelju rizika većih od onih koji su postojali u vrijeme zaključivanja ugovora. Sudac je našao da je u vrijeme kada je ugovor zaključen cijeli Zaljev bio u zoni ratnog rizika, a vlasnici su prihvatili da u okolnostima koje su prevladavale u vrijeme zaključenja ugovora, rizik ulaza u luke UAE nije opasan više nego to oni smatraju u smislu klauzule 40(2).

S obzirom na iznesene razloge sud je odbio žalbu vlasnika.

(Lloyd's Law Reports May,1993,Part 5, Vol. 1. str.397.)

Dražen Jakovina,
mlađi asistent